

לשכת המדען הראשי
משרד החינוך

ג' חשון, תשפ"א
21 אוקטובר, 2020

משרד החינוך

הנדון: הזמנה לבצע מחקרים קצרי טווח בנושאים בחינוך הקשורים לתקופת הקורונה

תקופת הקורונה השפיעה על כל היבט של התהליך החינוכי ויצרה אתגרים עצומים אך גם הזדמנויות עבור צוותי החינוך, תלמידים ומורים. בשל הצפי להמשך ההוראה והלמידה בשגרת קורונה במהלך שנת הלימודים הקרובה אנו מבקשים ללמוד על היבטיה השונים של מערכת החינוך בצל התקופה. לפיכך, לשכת המדען הראשי מזמינה חוקרים וחוקרות להגיש הצעות למחקרים קצרי טווח בתחומי המחקר שונים.

- ← ניתן להגיש הצעות לכל תת תחום בסכום שלא יעלה על 50,000 ₪ כולל מע"מ או תקורה.
- ← חוקרת. ת. יוכל להציע יותר מהצעה אחת ולזכות ביותר מתת תחום אחד עד לתקרה מקסימלית של שלושה תתי תחומים. המשרד שומר על זכותו להתקשר רק עם מציעה אחד. ת. או לא להתקשר עם אף מציעה.
- ← נקודת דגימה נוספת תתווסף למחקרים בסעיפים 1-6 במקרה של סגר נוסף. במקרה כזה החוקרת. ת. יתבקשו להעביר את כלי המחקר שבוע לתוך הסגר. יתקבלו הצעות לנקודת דגימה נוספת במקרה של סגר בסכום שלא יעלה על 8,000 ₪ כולל מע"מ או תקורה.

תחומים להגשת הצעות מחקר:

1. שלומות ורווחה רגשית בקרב צוותי הוראה (כיצד המורים. ות חוו את הגל הראשון והשני של הקורונה בהיבטים רגשיים, מה היו מקורות התמיכה והחוסן, לאילו מקורות תמיכה הם היו זקוקים. ות ולא עמדו לרשותם.?) כיצד השפיעה על המחויבות שלהם למקצוע ההוראה וכו'.

- א. בתי ספר ממלכתיים וממלכתיים-דתיים
- ב. בתי ספר במגזר הערבי הכללי והדרוזי
- ג. בתי ספר במגזר הבדואי

2. רווחה והתנהגות סיכון בקרב תלמידים. ות בתקופת משבר הקורונה (מהו היקף התלמידים. ות אשר חוו תופעות המאפיינות מצבים של מצוקה? מהם המקורות והמאפיינים של מצוקה זו ומהם הביטויים הרגשיים, התנהגותיים ולימודיים שלה? מה מאפיין את התלמידים. ות שהתמודדו בהצלחה עם אתגרי משבר הקורונה לעומת תלמידים. ות שהתקשו בכניסה לשגרה החדשה?)

- א. כיתות ה' ו' (דוברי עברית)
- ב. כיתות ה' ו' (דוברי ערבית)
- ג. כיתות ז' ו' (דוברי עברית)
- ד. כיתות ז' ו' (דוברי ערבית)

3. מאפייני תהליכי פיתוח מקצועי להוראה מקוונת (מהם מקורות הידע ששימשו את המורים. ות בחודשים מרץ-אוקטובר? מהם מאפייני תהליכי הפיתוח המקצועי בהם השתתפו מורים. ות? באילו סוגים של ידע ומיומנויות התמקדו? מה הייתה האפקטיביות שלהם בהכנת המורים. ות להתמודדות עם למידה מקוונת?

- א. בתי ספר יסודיים – דוברי עברית
- ב. חטיבות ביניים ובתי ספר על יסודיים – דוברי עברית
- ג. בתי ספר יסודיים – דוברי ערבית
- ד. חטיבות ביניים ובתי ספר על יסודיים – דוברי ערבית

4. מאפייני הלמידה המקוונת (גורמים מעכבים ומקדמים בדגש על מיומנויות הכוונה עצמית בלמידה תוך השוואה בין השליש האחרון של תש"פ לשליש הראשון של תשפ"א).

- א. בכיתות ג'–ד' (שאלוני הורים – דוברי עברית)
- ב. בכיתות ג'–ד' (שאלוני הורים – דוברי ערבית)
- ג. בכיתות ה'–יב' (שאלוני תלמידים – עם התאמות הנדרשות לגילאים השונים – דוברי עברית)
- ד. בכיתות ה'–יב' (שאלוני תלמידים – עם התאמות הנדרשות לגילאים השונים – דוברי ערבית)

5. ביטויים רגשיים והתנהגותיים של תקופת הקורונה בקרב ילדי הגן והמענה להם במסגרות החינוכיות.

- א. גני ילדים בזרמים הממלכתי והממלכתי-דתי
- ב. גני ילדים במגזר הערבי הכללי, הדרוזי והבדואי

6. טכנולוגיות חדשניות לשיפור ההוראה והלמידה המקוונת.

7. רכישת קריאה וכתבייה בכיתות א'–ב' בתשפ"א- מה הם האתגרים ודרכי התמודדות? כיצד ניתן מענה לשונות בתהליכי ההוראה והלמידה? כיצד הוערכה התקדמות התלמידים? אילו פערים נוצרו ומהם כיווני ההתמודדות עם פערים אלו?

- א. בתי ספר ממלכתיים וממלכתיים-דתיים
- ב. בתי ספר במגזר הערבי הכללי והדרוזי
- ג. בתי ספר במגזר הבדואי

8. תהליכי הערכה לשם למידה בבתי הספר (פרקטיקות נפוצות, אתגרים והזדמנויות).

- א. בתי ספר יסודיים – דוברי עברית
- ב. בתי ספר יסודיים – דוברי ערבית
- ג. מקצועות רבי מלל בחטיבות ביניים ובתי ספר על יסודיים – דוברי עברית
- ד. מקצועות מדעיים בחטיבות הביניים ובתי הספר העל יסודיים – דוברי עברית
- ה. מקצועות רבי מלל בחטיבות ביניים ובתי ספר על יסודיים – דוברי ערבית
- ו. מקצועות מדעיים בחטיבות הביניים ובתי הספר העל יסודיים – דוברי ערבית

9. פתיחת בתי ספר ללמידה פיזית של תלמידים במגזר הערבי והחרדי – היבטים מבניים, ארגוניים, ניהוליים – אתגרים ופתרונות אפשריים.

הגדרת המשימות:

1. ביצוע מחקר (הכולל איסוף נתוני איכותני או כמותי).
2. הגשת כלי המחקר לאישור לשכת המדען הראשי תבצע עד חודש מיום חתימת ההתקשרות.
3. הגשת **דו"ח ממצאים ראשוניים (ניתן להגשה כמצגת)** תוך חודשיים מיום קבלת היתר לשכת המדען הראשי לביצועו.
4. הגשת **טיוטת דו"ח מסכם** (באיכות מקבילה לפרסום בכתב עת מדעי) בתוך ארבעה חודשים מיום קבלת היתר לשכת המדען הראשי לביצועו.
5. על המציעה להתייחס להערות המדען הראשי בתוך חודש מיום קבלת ההערות על הטיוטה הראשונה והשנייה.
6. עריכת מצגת PowerPoint הכוללת את עיקרי הסקירה.
7. הצגת ממצאי המחקר בפורום שייקבע ע"י לשכת המדען הראשי.

דרישות הסף:

1. על החוקר.ת הראשי.ת להיות חבר.ת הסגל האקדמי או במעמד של אמריטוס/אמריטה במוסד ישראלי להשכלה גבוהה המוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה.
2. פוסט-דוקטורנטים.ות יוכלו להגיש הצעה בתנאי שהמחקר מלווה על ידי חבר.ת סגל בכיר.ה.
3. כל מוסד רשאי להגיש מספר הצעות - ללא הגבלה.
4. כל חוקר.ת רשאי.ת להגיש ולזכות בעד שלוש הצעות.
5. רשאים.יות להגיש גם בעלי.ות תואר שלישי שאינם משויכים למוסד אקדמי אך השתתפו בקבוצות העבודה של לשכת המדען הראשי בתקופת הקורונה.
6. הצעת המחקר היא באחד מתחומי המחקר שלעיל.
7. כלי המחקר ניתנים לגיבוש ולהגשה לקבלת היתר המדען הראשי לאיסוף מידע במוסדות חינוך עד חודש מיום אישור ההתקשרות.
8. תכנית המחקר ניתנת לביצוע בפרק זמן של עד ארבעה חודשים מיום קבלת היתר המדען הראשי לאיסוף הנתונים.
9. לא קיימת במחקר המוצע מגבלה אתית, שיש בה כדי למנוע מתן היתר לביצוע המחקר בפרק זמן קצר.
10. במחקרים כמותיים לא יתקבלו הצעות אשר כוללות מדגם שאינו הסתברותי.
11. במחקרים כמותיים גודל המדגם יקבע בהתאם לחישוביים הסטטיסטיים המתאימים.
12. ההצעות יוגשו בשפה העברית בלבד. הצעות שיוגשו בשפה אחרת ייפסלו על הסף.
13. הצעה שחורגת מפורמט ההגשה (ארבע וחצי עמודים, פונט בגודל ובסגנון קריא (למשל David או Arial בגודל 12 לפחות), רווח וחצי ושוליים רגילים) תפסל על הסף.
14. עובד.ת משרד החינוך (מטה או מחוזות) לא ת.יוכל להגיש הצעה בקול קורא זה ולא ת.יוכל להיות מועסק.ת על ידי המוסד הזוכה במסגרת ביצוע המחקר.
15. אין מניעה מהגשת הצעה ע"י צוות חוקרים.ות ממספר מוסדות מוכרים להשכלה גבוהה, אך מובהר מראש כי במקרה של קבלת ההצעה, ייחתם חוזה מול מוסד אחד בלבד.

אמות מידה להערכת ההצעות

1. הבקשות תעבורנה הליך של מיון, בדיקה והערכה על ידי לשכת המדען הראשי.
2. בשלב הראשון תיבדק עמידת ההצעות בתנאי הסף. רק הצעות אשר נמצאו עומדות בתנאי הסף, יועברו לשלב השני של השיפוט.
3. השלב השני של שיפוט ההצעות יבוצע על ידי צוות לשכת המדען הראשי ואנשי.נשות המקצוע במשרד החינוך.
הקריטריונים עליהם יתבסס השיפוט על-ידי צוות שיפוט זה הם :
  - א. הלימה עם מטרות המחקר כפי שאלה הוגדרו בקול הקורא (30%).
  - ב. מצוינות מדעית (40%)
  - ג. מידת היישומות של תכנית העבודה במגוון ההיבטים הקשורים למדיניות המשרד, נהלים וכיו"ב (10%).
  - ד. הרכב צוות המחקר: ניסיון החוקרים.ות בתחום המחקר והרכב הכולל את המומחיות הנדרש למחקר מסוג זה (15%).
  - ה. סבירות התקציב: סבירות הסכום המבוקש ביחס לתכנית העבודה (5%).
4. במקרה של פער של 20 נקודות בין המציע הראשון לשני, המשרד שומר לעצמו את הזכות ליצור התקשרות עם המציע הראשון עבור עד שלושה מחקרים.
5. המשרד שומר לעצמו את הזכות לגרוע עד 15 נקודות ממציע.ה שעבד.ה בעבר עם המשרד או מהצעה הכוללת גורם אשר עבד בעבר עם המשרד במסגרת מחקר ולא עמד בלוחות הזמנים ו/או בסטנדרטים של השירות הנדרש, או שקיימת לגביו חוות דעת שלילית בכתב על טיב העבודה שסיפק. במקרה זה, המשרד רשאי אך לא חייב להעניק למציע זכות טיעון בכתב או בעל פה לפי שיקול דעתו של המשרד, לפני מתן ההחלטה הסופית.
6. ההצעה בעלת הציון המשוקלל הגבוה ביותר תקבע כזוכה. במקרים מסוימים ייתכן שתבחר יותר מהצעה אחת בכפוף לתקציב הקיים בתקנה התקציבית ובהתאם לטעמים המיוחדים שיפורטו בהחלטת ועדת השיפוט.
7. במידה והמשרד ימצא לנכון לפרסם בשנה הקרובה קול קורא למחקר רחב יותר בנושאים שנבחרו, הצעה אשר תזכה למימון במסגרת קול קורא זה תזכה ל- 10 נקודות בונוס בשיפוט של קול קורא עתידי בתחום שכבר חקר הזוכה או בתחום משיק.

ההצעה תכלול את המסמכים הבאים:

ההצעות תוגשנה בשפה העברית במבנה הבא, תוך הקפדה שהבקשות לא יחרגו מההיקפים ומהמסגרת המפורטת כדלקמן:

1. **דף שער** ובו התייחסות לתחום במסגרתו מוגשת הצעת המחקר (מספר סעיף בהתאם לעמוד 1-2 בקול הקורא). במידה וחוקר.ת מגיש.ה יותר מהצעה אחת עליו.ה לתעדף את הצעות המחקר בסדר יורד (1 – העדיפות הגבוהה ביותר ואילך).
2. **תקציר מנהלים (עד חצי עמוד).**
3. **תכנית המחקר:** סקירה קצרה של הידע הקיים בתחום, מטרות המחקר, מתודולוגיה, השערות (עד שלושה עמודים). הצעת מחקר המבקשת להתמודד עבור שתי אוכלוסיות יעד בתחום אחד תכלול עמוד אחד נוסף המתייחס להתאמות של תכנית המחקר לאוכלוסיית היעד הנוספת.
  - הרציונל בבסיס בחירת המתודולוגיה.
  - הרציונל בבסיס בחירת המדגם.
4. **התייחסות ראשונית להיבטים אתיים הקשורים לביצוע המחקר (עד עמוד):** גם בעת הזו כל מחקר המבקש לאסוף נתונים במערכת החינוך, נדרש לקבל היתר לאחר שנבחנה עמידתו בכללי האתיקה של המשרד. עם זאת, הטיפול בבקשות להיתר אשר יזכו במסגרת הזמנת עבודה זו, יזכו לטיפול מזורז. לצורך כך, נבקשכם.ן לפרט את כלל ההיבטים

והסוגיות האתיות הנוגעות למהלך המחקר המוצע. התייחסות זאת אינה מהווה תחליף להגשת בקשה להיתר במערכת המקוונת להגשת בקשות של לשכת המדען הראשי במידה וההצעה תזכה בקול הקורא (או שהחוקר יבקש לבצע את המחקר אף אם ההצעה לא תזכה). במידה וקיימים נתוני פיילוט, או שקיים אישור אתי מטעמו של המוסד המגיש ההצעה או לחלק ממנה, יש לצרפם.

בסעיף זה יש להתייחס, לכל הפחות, להיבטים הבאים:

- פרוט אוכלוסיית המחקר (אם האוכלוסייה כוללת תלמידים. ות יש לפרט גיל, מגזר, סוג חינוך)
- כיצד יבוצע גיוס הנבדקים. ות למחקר ואיך תתקבל הסכמתם. ן (ו/או הסכמת ההורים במקרה שבו מעורבים במחקר תלמידים. ות) להשתתף בו?
- איזה סוג מידע ייאסף על כל אחת מהאוכלוסיות הנבדקות (שאלונים/ ראיונות/ תצפיות/ וכו'), מהו ההליך באמצעותו ייאסף מידע זה וכיצד יתועדו הנתונים שייאספו (בכתב, באמצעות הקלטה קולית, באמצעות צילומים וכו')? במידה ומתוכנן איסוף של מידע רגיש אם מבחינת תוכנו (תשאול בנושא רגיש) ו/או מבחינת אפשרות הזיהוי של הנתונים- יש לפרט ככל הניתן את אופן הטיפול המוצע בסוגיות הרגישות.
- מי יאסוף את המידע בפועל ומהי הכשרתו במקרים בהם מתחייבת הכשרה ספציפית (למשל, במקרה שההליך המחקרי כרוך באינטראקציה אקטיבית עם ילדים. ות)?
- כיצד יישמר המידע למי תהיה גישה אליו, וכיצד יובטח חסיונם של הנתונים (כיצד יובטח שימשו לצורכי המחקר בלבד)

5. ביבליוגרפיה.

יש להקפיד על פונט בגודל ובסגנון קריא (למשל David או Arial בגודל 12 לפחות) על רווח וחצי ועל שוליים רגילים. כמו כן, יש להגיה בקפדנות את כל הטקסט (ניסוח ואיות).

6. הצעת תקציב ובה פירוט עלות כל אבן דרך, על פי המגבלות הבאות:

- תקציב המחקר לא יכלול רכישה של ציוד מחשוב קבוע.
- לא תמומן הצעה שקיבלה מימון, גם חלקי, ממקור אחר.
- תקציב המחקר לא יכלול הוצאות שכר של חוקרים. ות שהינם חברי. ות סגל אקדמי והמועסקים. ות במשרה מלאה וקבועה במוסד מתוקצב.

7. קורות חיים.

את ההצעה יש להגיש עד יום 29/11/2020 עד השעה 8:00 לדוא"ל madan@education.gov.il

על המציע לוודא הגעת ההצעה ללשכת המדען הראשי.

נספח 1

הנחיות לחוקרים. ות להגשת דו"חות ביניים ודו"חות מסכמים ללשכת המדען הראשי במשרד החינוך

חוקר/ת יקר/ה,

דו"חות המחקר המוגשים למשרד החינוך נועדו לאפשר את הדיאלוג בינינו לאורך תהליך העבודה על המחקר. על מנת לסייע בהבניית הדו"חות מוגשות להלן הנחיות כלליות וקווים מנחים. במידה ועולות שאלות, אנו לרשותכם ונשמח לסייע בכל עניין.

הנחיות כלליות:

1. **כל** חריגה מתכנית המחקר עליה הוצהר במעמד חתימת החוזה דורשת אישור לשכת המדען הראשי (למשל שינוי בשיטת הדגימה, בגודל המדגם, אוכלוסיית הדגימה, כלי המחקר). במידה ונעשה שינוי כזה יש לציין זאת גם במפורש בדו"ח.
2. במידה והמחקר כולל נתונים איכותניים, יש לרכז את הציטוטים בנספח בסוף או בהערות שוליים ואת הממצאים המרכזיים בטבלאות.
3. בכל מקום בו מבוצעת בדיקת השערות מסוג ניתוח שונות או מבחן t יש לדווח על ממוצעים וסטיות תקן בכל קבוצה, שכן דיווח על ערכי F או t אינו מספק לקורא מידע על כיוון האפקט (יכול להיות אפקט מובהק בכיוון ההפוך).
4. יש להקפיד על שפה המבחינה בין מתאם לסיבתיות והימנעות מייחוס סיבתיות כאשר לא ניתן לכלול הסברים חלופיים.
5. יש להקפיד על אנליזה המבקרת השפעה של משתנים מתערבים (לדוגמה בעזרת ANCOVA).
6. במקרים ובהם ניתן להציג את הממצאים בגרפים ובטבלאות יש להעדיף שיטה זו על פני מלל רב.
7. יש להציג את תוצאות גודל האפקט (Cohen's d לדוגמה) בכל מבחן סטטיסטי.

הנחיות להגשת דו"חות ביניים:

1. בהגשת דו"חות ביניים יש לפרט בהרחבה תהליך בניית הכלים וכן של הממצאים גם אם מדובר בממצאים ראשוניים.

הנחיות להגשת דו"חות סופיים:

1. על הדו"ח לכלול תקציר ובו סיכום קצר של מטרות המחקר, הממצאים וההמלצות וכן הגדרה אופרציונאלית של המשתנים העיקריים.
2. במידה וכלי המחקר מתבסס על כלי סטנדרטי יש לצרף את הכלי המקורי לדו"ח.
3. על הפרקים להיות מסודרים לפי שאלות והשערות מחקר.
4. יש לצרף לדו"ח דיסקון קיי הכולל את התמלולים של הראיונות / קבוצות מיקוד.

5. במידה ומדובר במחקר המתבסס על שיטות מחקר משולבות (mixed methods) בפרק הממצאים יש ליצור סינתזה בין הממצאים האיכותניים לממצאים הכמותיים על פי שאלות המחקר.

6. על הדו"ח לעבור עריכה לשונית.